

Avtorica: **Marija Hribar**

Spomini na osnovno šolo Gorenje Jezero

Marija Branisel, rojena Mulec, Jeršinava z Otoka, se zelo dobro spominja jezerske šole, prvi razred je obiskovala v šolskem letu 1957/58. Spomine je pomagala obujati tudi Lojzka Stražišar, rojena Martinčič, Kržišcarjeva z Otoka, v prvi razred je vstopila v šolskem letu 1956/57.

Verjetno ste v šolo z Otoka na Gorenje Jezero hodili po različnih poteh?

V šolo smo hodili zmerom peš, v vsakem vremenu, po različnih poteh in stezicah. Kadar je bilo jezero brez vode, smo šli po stezicah čez senožeti, naravnost od Otoka do Gorenjega Jezera. Tej poti smo rekli Naravnost. Ta pot je bila najkrajša, lahko bi se reklo, da smo hodili po jezerskem dnu. Preskočiti smo morali še manjše studence, ki so imeli še nekaj vode, drugače pa je bilo suho. Šli smo tudi po poti za gozdom, pri Tresencu čez do Laz, pa potem na nasip. V Brežičku je bila vedno voda notri, pri Tresencu smo morali iti za gozdom, saj je bil vedno poln. Bile so še druge poti in steze po gozdu, ena je bila Kurj'ca, druga je bila gozdna vlakna, poimenovala Strmica, pa po cesti smo šli, je bila pa malo daljša, če je bil dež, da ni kapalo z dreves. Vedeli smo za mnoga gnezda, previdno smo jih opazovali, koliko jajčk je v njih. Ko so se zvalili mladički, je bilo pravo veselje gledati njihovo hranjenje, pa potem, ko so zleteli iz gnezda.

Skupaj v šolo smo hodili Otočani: Martinov France, Mrtinščava Pavla, Suzana, T'Gurejna Iva, Kržišcarjeva Lojzka, Jeršinava Marija, Janko, Anžetov Lojz, Jože, z Laz so bili

Črnigojeva Fani, Marija, Jurjevčič Mirko, Porokova Danica, Emica, Kotnik Janko.

Marija Branisel in Lojzka Stražišar (© MH)

Kako pa je bilo na Malenšču?

Zelo dostikrat je tam tekla voda čez cesto. Tako je bilo nizko v ovinku, da je tam najprej voda prišla. Voda je drla, te je lahko spodneslo. Tle je bila soseda Pavla Mrtinščava, ni imela škornjev, jo je pa Lojzka prenesla čez, cikubaku. Pavla je bila vedno za hece, je rekla Lojzka: »Če ne boš tiho, te bom

Dilce, hrani Marija Branisel. (© MH)

Usnjena sandalica, na podplatu ima spredaj in zadaj pritrjeni šinci, hrani Lojzka Stražišar. (© MH)

postavila v vodo.« Ni bila tiho, pa jo je postavila. Potem se je jezila, ker je bila mokra.

Če je bilo jezero poledenelo, ste uporabljali doma narejene lesene drsalke.

Dilce smo jim rekli, tudi šmrkle. Dostikrat smo šli z drsalkami čez jezero do jezerske šole. Točno smo vedeli, kje gremo lahko. Poganjali smo se s špicarco, palico, ki je imela na koncu cvek. Na dilcah, drsalkah so bili paščki od kakšnih starih škornjev, spodaj sta bili pritrjeni dve kovinski žici, šini. Če je bila pa voda majhna, če je zamrznilo, je bila trava vmes, se ni dalo drsati, smo hodili pa peš.

Ali vas je kaj premamilo na poti v šolo in iz nje?

Na Malenšču smo včasih začeli loviti ribice in smo pozabili na šolo. Učiteljica nas je videla, ko smo šli z Laz proti Gorenjemu Jezeru, potem pa nas ni bilo. Skrbela je za nas. Poslala je kakšnega zanesljivega učenca, naj nas gre iskat. Ko nas je zagledal, imel je zelo pomembno nalogo, je poklical: »Takoj v šolo, troti otoški!« Včasih nas je na poti v šolo presenetil dež in smo prišli v šolo premočeni, takrat je učiteljica Danica Tomšič sušila oblačila ob veliki okrogli peči, ki je stala v kotu. Drva smo sami nanесли in tudi nalagali smo polena med poukom pozimi. Poleg učilnice je bila kuhinja, kuharica je tam pripravila malico. Kruh za malico je pripeljal avtobus iz Starega trga in smo ga šli iskat na postajo pri gostilni Pri Vragu.

Sošolka Marija Jurjevčič z Goričic je imela staro mamo na Otoku, njen ata je bil s tle doma, mama je bila z Dolenjega Jezera, sta bila oba v službi, ona je bila najstarejša. Ko je prišla iz šole, je morala skuhati južno, rada pa bi šla z nami na Otok. Smo šli z njo iz šole še na Goričice, smo ji pomagali pri kuhi, je še v štedilnik drva na ogenj naložila, posodo h kraju postavila, potem smo šli skupaj na Otok k stari mami, Mežnarjevi. Ko je šla nazaj, smo jo spremili. Tako smo prehodili še dosti več, kot je bilo nujno.

Učiteljica Danica Tomšič je na jezersko šolo prišla v šolskem letu 1951/52.

Bila je iz Grahovega, od Tastarih Janeza se je reklo po domače. Učiteljica Danica nas je vse naučila, pisati, računati, lepega vedenja, vrtnariti, ročnih del, učila je vse štiri razrede in vse predmete sama, bila je enkratna, neponovljiva, naša druga mama. Učili smo se tudi kuhati, v tretjem razredu smo se naučili skuhati porovo juho. V začetku, preden smo mi prišli na šolo, je učila sama vseh osem razredov. Starejši so hodili dopoldne, mi, mlajši, pa popoldne. V peti razred smo hodili že v Cerknico. Ko smo šli mi v Cerknico v šolo, so šli Jezerci in Lažani v šolo Stari trg, je bil tam internat. Leto mlajši so hodili potem že v grahovsko šolo. Zelo smo se razlikovali od novih sošolcev, ti so bili zelo glasni, med odmori so divjali po razredu, takega vedenja nismo poznali. Na Jezeru smo bili navajeni, ko je bil odmor, da je bila gluh tako tišina, malo smo hodili, delali, glancali smo parket, pozimi nosili drva. Ko smo prišli na šolo Cerknica, smo samo gledali, klopi so kar letele okoli. Kakor je pozvonilo, ko je šla učiteljica ven, se je začelo. Potem smo se tudi tega navadili.

Lojzkin peresnik, hrani Lojzka Stražišar. (© MH)

Lojzka Martinčič, poročena Stražišar, in Danuša Tomšič, poročena Stele, prijateljici za vse življenje, hrani Lojzka Stražišar.

Učenci in učiteljica Danica Tomšič okrog leta 1960, hrani Marija Branisel.

Prazniki in praznovanja

Praznike smo obeležili s proslavami, na katere so bili povabljeni tudi starši. Proslave so bile v razredu, nastopali smo pred tablo. Zmeram smo vsi nastopali, ker nas je bilo malo.

Na začetku smo zapeli himno Hej Slovani, to je bil tak red, potem pa smo deklamirali pesmice, uprizorili kakšno igrico, vse nas je naučila naša učiteljica, malo so nam pomagali tudi doma. Vedno sem bila v strahu, da se bom zmotila, ko sem deklamirala. Mama me je učila, da moram vse lepo počasi povedati. Deklamirala sem pesem Mak od Lili Novy. Doma je šlo lepo, na odru sem pa tako na hitro zdrdrala, da je bila pesmica čisto neprepoznavna. Mama je kar gledala. Starši so vedno prišli na proslavo.

Izleti, kolonija

V spominu je ostal izlet, ko smo šli na Gorenjsko v Lesce, v tovarno čokolade, kako je dišalo, pa še čokolado so nam dali. S tovornjakom smo tudi šli, je bil pokrit s cecado, klopi so bile okrog. Šli smo v Babno Polje, enkrat pa v Koper, ko smo šli v kolonijo, smo se tudi peljali s tovornjakom. To je bilo poleti leta 1959. Tam smo bili tri tedne v koloniji, za nazaj smo šli pa z avtobusom, na strehi so bili privezani kuferčki. Midve z Lojzko Stražišar sva bili edini v koloniji z Otoka. Njen oče naju je prišel potem iskat s kolesom na Gorenje Jezero, saj nas je do tam pripeljal avtobus, kuferčka je na bilanco obesil pa smo šli peš, nismo se mogli peljati. V koloniji smo gledali lutkovno predstavo Peteršiljkova mama. Otroci, ki so šli v kolonijo, so bili izbrani po zdravstveni liniji, starši so lahko plačali tudi s pridelki, materialom (jajca, moka ...). Verjetno je bilo treba dati tudi denar.

Vrt okrog šole je bil zelo lep že pred drugo svetovno vojno.

Po drugi svetovni vojni so zanj skrbeli vaščani, šolarji, učiteljica, ljudska mladina, udarniško so vse zrihtali, potem pa smo ga vzdrževali sami med za to namenjenimi šolskimi urami. Na vrtu za šolo so bila sadna drevesa, različna, levi del je bil zelenjavni vrt, učili smo se obdelovati, tudi pleli smo. Cvetlične grede so bile pred vhodom na dvorišče, bile so različnih oblik, najlepše so bile okrogle. Vse so bile polne različnega cvetja, lepo je bilo, res nekaj posebnega.

Verouk je potekal v jezerski cerkvi svetega Kancijana.

Prišel je kaplan s kolesom iz Starega trga, Janez Krivec je služboval takrat, pred njim je bil Kazimir Nastran, potem je odšel za župnika

k Svetemu Vidu. Kaplan je šel kar v šolo vprašat, kdaj bo konec pouka. Učiteljica mu je povedala, potem je šel doli v cerkev, mi smo prišli za njim. V Starem trgu smo prejeli svete zakramente.

Šeme, pustni torek na jezerski šoli, 1. marec 1960, hrani Lojzka Stražišar.

Pionirčkova oprema: kapici in rutici, hrani Marija Branisel. (© MH)

Pred cerkvijo svetega Kancijana na Gorenjem Jezeru okrog leta 1960. Od leve čepijo: Suzana Martinčič, Marija Črnigoj, Dinka Kranjc, Danica Porok, Vinko Jurjevčič, Janko Mulec, Jože Ule. Stojijo: Zdenka Mramor, Marija Mulec, Mirko Jurjevčič, Vinko Šepec, Lojze Ule, France Modic, hrani Marija Branisel.